

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.-, za četrt leta Din 15.-, za pol leta Din 30.-; za inozemstvo Din 7.- (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo jugoslovanske tiskarne, Koportalni oddelk, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Nova vlada v Jugoslaviji.

Po konzultaciji na dvoru je kralj imenoval novo vlado. Vladi načeljuje general Pera Živković, komandant kraljeve garde. Od Slovencev je v vladi dr. Korošec kot železniški minister. Tudi Hrvati imajo v novi vladi svoje zastopnike. Novi ministri so že prevzeli svoje posle.

Kraljevi proglas na narod.

Kralj je izdal na narod poseben proglas, v katerem povdarja, da je prišel čas, ko med kraljem in ljudstvom ne sme več biti posredovalcev. Politične strasti so parlamentarizem začele zlorabljati v taki meri, da je postal zapreka za vsako plodonosno delo v državi. Vsi napori in ukrepi imajo en cilj, da se v najkrajšem času doseže ustvaritev onih ustanov, one državne uprave in one državne ureditve, ki bo najbolj odgovarjala splošnim narodnim potrebam in državnim interesom.

Ustava razveljavljena.

Ustava — tako določa kraljev manifest — kraljevine SHS od 28. junija 1921 se razveljavlja. Vsi državni zakoni ostanejo v veljavi, dokler se s kraljevim ukazom ne spremene ali ukinejo. Novi zakoni se bodo v bodoče ustvarjali s kraljevim ukazom.

Narodna skupščina razpuščena.

Kralj je razpusil narodno skupščino, izvoljeno dne 11. decembra 1927. Novi ministri so odgovorni samo kralju. Poslanci so zapustili Belgrad, svoje klubske prostore so prenesli izven skupščinskega poslopja. Uslužbenci narodne skupščine dobe plačo za eno leto naprej.

V »Službenih Novinah« so izšli novi zakoni.

Zakon o kraljevi oblasti

določa, da je kralj nosilec vse oblasti v državi. Državne uradnike nastavlja in premešča kralj. Ministre imenuje kralj, odgovorni so kralju, obtoži jih kralj.

Zakon o zaščiti države,

o katerem se je svojčas mnogo razpravljalo, je nekoliko dopolnjen. V dodatku k temu zakonu se določa, da se vsi čini, ki so naperjeni proti državi, kaznujejo

odslej s smrtjo ali robijo 20 let; tisti, ki bi zato vedeli, pa ne bi prijavili oblastem, bodo kaznovani z zaporom do 20 let.

Razpuščene so vse politične stranke, ki imajo plemensko ali versko obiležje. Natančnejših navodil o tem še ni.

Osnovanje novih in obstoj že obstoječih društev je vezano na posebno dovoljenje velikih županov. Dovoljenje se mora zaprositi v roku enega meseca, sicer se smatra, da društvo ni dovoljeno.

Zborovalna svoboda je omejena. Vsak shod ali sestanek je treba naznati tri dni prej pristojni polic. oblasti.

Stavke javnih nameštencev so prepovedane.

Oblastni in občini odbori razpuščeni.

Izšel bo tudi poseben zakon, ki določa, da so vse občinske uprave razpuščene. Komisarje (v glavnem menda do sedanjih županov) postavijo veliki župani, za Ljubljano, Zagreb in Beograd pa kralj na predlog notranjega ministra generala Živkovića.

Oblastne skupščine in oblastni odbori prenehajo delovati. Njihove posle vodi komisarij. Zagrebška oblastna skupščina je hotela v nedeljo dopoldne še zborovati, toda ponoči je bila že sestavljena vlada, ker je zakon takoj dobil moč, se oblastna skupščina ni sestala, oziroma ni zborovala.

Stalnost sodnikov je ukinjena.

Tiskovni zakon spremenjen.

Izšel je zakon, ki spreminja in bistveno dopolnjuje sedanjí tiskovni zakon. Novi zakon določa n. pr.: ako je en list trikrat v enem mesecu zaplenjen, ga notranji minister lahko ustavi; isto velja, če globa ni plačana v treh dneh, ali če v prvi številki ne prinese popravka oblasti.

Po naredbi velikega župana se ne sme nova vlada nič komentirati ali zlohotno kritizirati.

Mir v državi.

Po vsej državi vlada popolen red in mir. Demonstracij ni bilo. Opažati je, da je bila nova vlada po vsej državi sprejeta simpatično. Zanimanje za novo vlado v inozemstvu je precej veliko.

Razvoj kapitalizma v bodoče.

Na letošnjem zborovanju mednarodne zveze za socialno politiko v Zürichu je imel znani sociolog Werner Sombart predavanje o »Razvoju kapitalizma«. — Lombart vidi potekati razvoj v treh smereh: 1. Izpremembe na ozemlju različnih narodov (držav). 2. Izpremembe v obliki. 3. Izpremembe v obsežnosti kapitalizma napram drugim gospodarskim sistemom.

1. Teritorialna razširjenost kapitalističnega gospodarstva bo zavzela ogromen obseg: Afriko in Azijo bo skoro kmalu popolnoma obvladal. To mlado kapitalistično gospodarstvo mora interesirati stare kapitalistične dežele in v aktivnem i v pasivnem smislu. Aktivno, kolikor so pri njega nastajanju udeleženi evropski trusti in koncerni v izven-evropski industriji. Pasivno, ako bo pač zmožno to gospodarstvo vplivati na našo industrijsko in agrarno organizacijo. Ta zadnji moment bo gotovo večjega pomena kot prvi in sicer zato, ker bo Evropi manjkalo kapitala, ker je počasnejše združevanja kapitala že na vidiku. Pravilnost te teze se more razpoznati iz tega, ker niti absolutna niti relativna Marksova nadvrednost ne bosta mogli tako močno rasti. Absolutna zato ne, ker se bliža prebivalstvo večine pokrajin staci-

onarnemu stanju in ker se delovni čas v produkciji ne more in ne bo podaljšal. Relativna, ker se produktivnost dela splošno upoštevanja vredno ne more več zvišati. Pasivni interes starokapitalističnih pokrajin bo postal izredno velik, in sicer predvsem radi industrializacije poljedelskih narodov, ki v bodoče svojih potreb po industrijskih produktih ne bodo več krili iz Evrope in Amerike, ampak bodo morali imeti svoje lastne industrije. Uvoza agrarnih produktov v Evropo tedaj ne bo več in ta bo prisiljena imeti svoje poljedelstvo. Regulacija agrarnega in neagrarnega prebivalstva, to se pravi gospodarska autarkija Evrope, bo največji problem bodočnosti. Da je razvoj v tej smeri že v toku, dokazujejo dejstva, da je izvoz poljedelskih produktov iz važnih poljedelskih držav padel (Združene države), da cene poljedelskih produktov v teku zadnjih 20—30 let stalno naraščajo, da morajo starokapitalistične pokrajine vedno in vedno iskati nove trge, katerih pa je vedno manj, kar doprinaša k temu, da je tempo ekspanzije industrij vedno počasnejši.

2. Izprememba kapitalističnega gospodarstva v njegovi zunanji obliki se more označiti s centralizacijo kapitala in

koncentracijo obratov, podjetij (koncerni, karteli). Nastala so nova takorekoč fevdalna razmerja, ki so ustvarila veliko odvisnost: dela od kapitala, malega in srednjega obrata od veleobrata, konzumentov od producentov. Istočasno je nastala nova plutokracija in sicer v tem smislu, da finančni kapital, denar vlada svet gospodarsko in politično. To se more tolmačiti kot začetek nove visoke stopnje kapitalizma, če ne bo morda ravno kot posledica tega razvoja nastopila izprememba njega strukture, ki bi končno pomenila padec idej kapitalizma kot gospodarskega sistema. Bistvo te notranje izpremembe si moremo predložiti, ako se znova preišče karakteristika kapitalizma po znanih treh straneh. Prva in najvažnejša značajka je subjektivistična mentaliteta, ki je diametralno nasprotna duhu skupnosti in ustvarja vso napetost. To je razrednost kapitalizma. Prav na napetost, razrednost, bistvo kapitalizma pa se zdi, da popušča. Dalje raste nagnjenje podjetnika izoblikovati svoje delovanje v nek sistem znanja, izločiti, kar je intuitivnega, postati samo nekaj finančni minister svojega podjetja. To pa pravzaprav ni več kapitalistični duh. Zmanjšuje se poželjenje po profitu s simptomi: ustalitev dividend, investiranje v podjetja, nalaganje rezerv itd. S tem se zmanjšuje riziko, bistvo starega kapitalističnega podjetništva. Baš Združene države Severne Amerike so na najboljši poti, da bodo postale država rentnikov.

Druge značajke kapitalizma adaequatni individualistični pravni red, se začena spreminjati in prihajajo vanj vedno bolj socialni momenti. Od strani države prehaja v pravni red: delavska zaščita, kontrola cen itd. Absolutna svoboda gibanja je vezana od strani kapitala samega s karteli in trusti. Delovno razmerje delavca dobiva danes vedno bolj značaj nameštenskega razmerja (pri nas gotovo ne. Op. ur.); plače se določajo brez ozira na gospodarski položaj podjetja in brez ozira na trg. Brezposelnost ni več tako huda in je položaj brezposelnega tak kot bi bil stavljen na razpoložanje s poznejšo upokojitvijo (?). Zadnji korak v tej smeri pomeni italijanska Carta del lavoro.

Tretja značilnost produkcijski proces sam. V obratu, kjer se je vršila preje produkcija popolnoma v naravnem redu, vlada danes točno izdelan sistem. Stari mehanizem trga, po katerem sta ponudba in povpraševanje določala cene, mezde in profit, je takorekoč izginil. Danes določajo i cene i mezde karteli. Ti določajo kraje za prodajo in onemogočajo s tem staro konjunkturo. Ako je kapitalizem preje izrahljal valovanje produkcije v svoj prid, tedaj v bodoče visokega in nizkega stanja trga z naraščajočo konjunktorno politiko ne bo in s tem tudi ne tega življenjskega elementa kapitalizma.

3. V vprašanju sprememb območja kapitalizma je nastalo neko napačno naziranje in to radi Marksove teorije o koncentraciji. Po tej teoriji naj bi vse manjše obrate požrli veleobrati. Ta socialni monizem je prevara in jaz postavljam temu nasproti socialni pluralizem, trditev namreč, da more poleg enega gospodarskega sistema eksistirati tudi kak drugi in da moreta oba prosperirati. Kapitalističnemu gospodarskemu sistemu stopajo ob stran i predkapitalistični i pokapitalistični sistemi. Predkapitalistična bi bila predvsem zaključeno kmetijsko gospodarstvo na deželi in obrt, ki v zadnjem času nenavadno narašča. Neprimerno močnejše pa stopajo v ospredje pokapitalistični sistemi v obliki mešanih podjetij (kjer je delavec delastnik) in zadruge. Spoznanje zadnjih desetletij nas uči, da so ti sistemi zanesljivi in

uspevajo povsod tam, kjer je potreba že dana in ima konzum čisto določen obseg. Ta dva pogoja sta očitno dana vedno pogosteje. V starih pokrajinah se torej kapitalizmu ne bo nudilo novih možnosti razmaha. Ako se bo število prebivalstva še bolj stabiliziralo, se bo tudi znatno zmanjšalo absolutno območje kapitalizma. Sledovi pa bodo gotovo ostali še v pozne čase. Parola racionalizma bo tedaj: »V potu svojega obraza gospodari ameriansko (namreč: sprovajati ekonomske principe iz knjig v prakso)!« S tem bo nastopil primat gospodarstva na celi črti. Celo zemljo bodo prepustili stari obdelovalci »boljšim gospodarjem«, ki bodo mogli dva procenta več iz nje iztisniti. To pa pomeni splošno razduhovljenje in popolno materijalizacijo vsega sveta.

Iz vsega tega je razvidno, da stojimo na pragu neke nove gospodarske epohe. Današnje gospodarstvo se nahaja v prehodnem stanju; smo ob zatonu obstoječega gospodarskega sistema in v času uveljavljanja novega.

K tem »pesimističnim« izvajanjem bi bilo gotovo še marsikaj pripomniti. Gotovo je naredil Sombart pri tem isto napako, kot že mnogi gospodarski »pre-roki«. Ti vidijo pred seboj le stvari, tvari svet, ne pa tudi človeka. Človek, prežet pravega duha, gotovo lahko da vpliva na gospodarska dogajanja, vsaj v veliko večji meri kot mislijo nekateri narodni gospodarji. Današnji narodni gospodarji so marsikaj proglasili kot zakon, kar pa je le posledica današnjega naziranja o svetu, ki se tako očituje v gospodarskem dogajanju. Zato moramo postaviti idejam materializma nasproti ideje Kristusove. Gotovo vodi usodo človeštva močnejši Vodnik kot gole materielne in mehanične sile kapitalizma.

V. P.

Po svetu.

Francosko vojno ministrstvo bo leta 1929 porabilo iz proračuna 2 milijardi 900 milijonov frankov. Anglija 7 milijard 200 milijonov, Amerika 9 milijard 400 milijonov, Italija 1 milijardo 600 milijonov, Nemčija 1 milijardo 300 milijonov!

V indijskih bombažnih tovarnah nastajajo vedno večji nemiri. V Bombayu je zaprtih 16 predilnic ter je radi tega 15.000 delavcev na cesti brez kruha.

Vseindijski kongres je na predlog Gandija sklenil zahtevati, da se priznajo Indiji vse pravice, ki jih imajo angleški dominijoni (kakor n. pr. Kanada, Avstralija, Južna Afrika). Ko bodo to dosegli, se bodo borili za popolno neodvisnost Indije, za svobodno indijsko državo. Gandi je na ta način dosegel, da so v tem pogledu vse indijske stranke edine.

Šest ministrstev opravlja obenem gospod Mussolini: ministrsko predsedstvo, zunanje in notranje ministrstvo, ministrstvo za vojno, za kolonije, za mornarico. Je vsekakor vsestranski mož in marsikaj minister bi bil rad v njegovem položaju. To je ena stran. Druga pa je ta, da dobiva Mussolini samo eno ministrsko plačo. V tem pogledu bi bili njegovi tovariši po drugih državah gotovo bolj velikodušni in bi raje ministrski resor s pripadajočo mesečno plačo prepustili kakemu drugemu, ki je tudi »potrebenc«.

V Ameriki gre vse na veliko. V Newyorku je policija zaplenila pošiljatev opojnih strupov (predvsem opija), ki je bila vredna 5 milijonov dolarjev. Poleg te pošiljave je bilo v mesecu decembru zaplenjenih za 10 milijonov opojnih strupov.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Iz centrale

Iz centrale. Vsem organizacijam sporočamo, da gre vse naše delo nemoteno naprej. Vsi sestanki, seje in občni zbori naj se vrše kot so bili razglašeni in objavljeni. Volitve obratnih zaupnikov naj se povsod v redu izvrše. V posebnih slučajih kateregakoli značaja naj se vse organizacije obračajo na JSZ. — Načelstvo JSZ.

Železničarski vestnik

Ob prehodu v novo leto. Leto za letom se borimo za obstoj, za naše pravice, za ono, kar nam zakon zagotavlja, a dejansko dobivamo le malenkost od tega, kar nam po vseh naravnih pravicah pripada. V takem stanju smo dokončali leto 1928. V tem letu se je marsikaj dogodilo, praznovali smo desetletnico zedinjenja in obstoja naše države; obhajali smo pa tudi desetletnico boja za naše pravice. Pri tem se dobro spominjamo vseh naših intervencij, ki smo jih vložili minulo leto in hvala Bogu, tudi nekaj ugodno dobili rešenih! Bili smo boj za izplačilo razlik, katere bodo vendarle — po dosedanjih vestih — v doglednem času izplačane, borili zoper uvedbo 24 urne službe na večjih postajah, borili proti krivični prevedbi, proti pomanjkljivemu Delavskemu pravilniku, borili za premoženje bivše Gospodarske poslovalnice v Ljubljani; velike boje smo imeli, preden so se dosegli naknadni krediti za delavstvo itd. itd. Se celo kopo takih intervencij bi lahko našli in stotine in stotine raznih vlog je romalo na razna merodajna mesta. Tako bilanco bojev izkazuje minulo leto naša Prometna zveza! In uspehi? Nanje smo namignili že zgoraj. Bili bi pa uspehi lahko še boljši in večji, ako bi bili železničarji vsi do zadnjega organizirani v svojih strokovnih organizacijah. Vendar pa lahko Prometna zveza trdi, da je bila tako močna, da je izvajala potom Jugoslovanskega kluba naknadne kredite za železniško delavstvo ter tako s tem rešila velike bede naše progovno in drugo delavstvo. Precej zadev v prid železničarjem je pa še v teku in upamo, da bomo z njimi tudi presenetili železničarje. — Nastopilo je pa novo leto. Kaj nam bo prineslo, se marsikdo sprašuje. Enako tudi organizacija. Da, prineslo nam bo tudi to leto uspehov, vendar so pa ti uspehi zopet odvisni od članstva samega, odnosno od železničarjev. Čim več nas bo borcev, tem več bo uspehov. Z letom 1928 naj bo tudi zaključena naša nebrižnost in pojdemo z novim letom za boljšimi cilji, organizirajmo se, strnimo se le v naših, res stro-

kovnih organizacijah in lahko se potem zanašamo v leto 1929 večjih in boljših uspehov!

Naš novi minister za promet. Doživeli smo zopet spremembo vlade. Sicer ni naš namen o tem poročati, ker so za to politični listi, ne smemo pa prezreti, da je postal vrhovni gospodar železničarjev zopet Slovenec. Pozdravljamo torej dr. Antona Korošca kot novega ministra za železnice ter upamo, da bo, kakor leta 1920, uredil železniško gospodarstvo tako, da bo v korist državi in železničarjem.

Iz centrale. Ponovno opozarjamo vse članstvo na občni zbor centrale, ki se bo vršil v nedeljo 20. januarja ob 10 dopoldne v Mariboru, Koroška cesta 1. — Vabljeni vsi člani organizacije!

Lesno delavstvo.

Sv. Lovrenc na Pohorju. Redni letni občni zbor strokovne skupine lesnega delavstva Sv. Lovrenc na Pohorju se bo vršil v nedeljo, dne 13. jan. ob pol 9 dopoldne v gostilni Novak z dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo odbora in zastopnika centrale. 3. Volitev novega odbora in delegatov za centralni občni zbor. 4. Slučajnosti. — Ker bomo na občnem zboru obravnavali tudi druge važne zadeve, prosimo polnoštevilne udeležbe. — Odbor.

Sv. Lovrenc na Pohorju. Pri nas kapitalizem prav tako kot drugod nemoteno izrablja delavstvo. Mnogo je delavstva, ki gremo tu za sramotno nizke plače že po 10 in 15 let. Vsak dan je ista pesem. Kapitalist-delodajalec vidi vedno samo sebe — delavca nikoli. Ob novem letu, ko dela bilanco svojega profitarstva, ves donos spravi v svoj žep. Delavec ne sme imeti od tega nič, on je zato tu, da dela. Delavec se tudi ne sme zanimati za to, koliko ima podjetnik dobička. To je brezčloveški kapitalistični mamon. In pri vsem tem hočejo še podjetniki, da bi bili zdravi in veselo hodili na delo. Zjutraj pridemo skoraj tešč na delo in do opoldneva smo tako. Tudi opoldne nimamo nikakih gorkih jedi. Skoro vedno samo kruh. Sedaj pa delaj in bodi vesel in zadovoljen in podjetnika hvali, če moreš. Postavimo se v bran vsem našim nasprotnikom in to z močjo našo strokovno organizacijo! Saj smo vendar ljudje in hočemo tudi mi človeško živeti! Naj živi naša strokovna organizacija!

Tobačni delavci

Delo »Zveze tobačnega delavstva«, ki je šlo za tem, da dobi tobačno delavstvo nov pravilnik o plačah, je prineslo

delne uspehe. Monopolska uprava je izdala pravilnik o plačah delavstva, ki je zaposleno pri prevzemanju in sortiranju tobaka in obenem tudi pravilnik o regulaciji plač ostalega tobačnega delavstva. Delavstvo s pravilnikom ni in ne more biti v celoti zadovoljno, ne v Zagrebu, niti v Sarajevu, vendar ve, da je s tem storjen pač sploh prvi korak na poti k zboljšanju mizernega položaja tobačnega delavstva. Ta pot pa je le pot boja in strokovne borbe in stvarnega dela, ne demagoštva, pa močne in enotne organizacije vsega tobačnega delavstva v državi. In na vsem tem se dela. Kdor noče videti, naj govori drugače, svobodno mu! Poštena in stvarna borba pa bo zmaga! Zato je naša naloga in dolžnost samo ta, da pri tem vztrajamo in gremo kot sveži zopet na delo.

Zagrebsko kršč. soc. tobačno delavstvo, organizirano v našem Radniškom stročnem savezu, je poslalo pred nedavnim časom v Belgrad deputacijo, ki je na vseh merodajnih mestih predložila spremenjevalne predloge k pravilniku, ki je stopil v veljavo 1. jan. 1929. Ti predlogi vsebujejo deloma iste zahteve, kot jih ima tobačno delavstvo v Ljubljani. Koliko bodo te zahteve upoštevane, bo pokazala že najbližja bodočnost.

Sedaj se izdeluje tudi pravilnik o pokojninah tobačnega delavstva, ki naj bi po dobljenih informacijah izšel v najkrajšem času in bi veljal od 1. aprila 1929 dalje. Po tem pravilniku naj bi znašala mesečna pokojnina od 450 do 750 Din.

Rudarji

Črna. Redni letni občni zbor skupine rudarjev v Črni se bo vršil v nedeljo dne 18. januarja ob 9 dopoldne v društvenih prostorih s sledečim dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo odbora in zastopnika centrale. 3. Volitev novega odbora in delegatov za ekspoziturni in centralni občni zbor. 4. Slučajnosti. — Ker bomo na občnem zboru obravnavali tudi druge važne zadeve, prosimo polnoštevilne udeležbe. — Odbor.

Šoferji

Na našem rednem mesečnem sestanku v petek, 4. t. m. je poročal obč. svetnik tov. Aljančič o okvirni kolektivni pogodbi za mestne delavce. Po dolgotrajnih bitkah pri občinskih sejah in odsekih se je vendarle sestavila kakor pravijo okvirna pogodba. Sicer bi bilo to že davno lahko rešeno, ako bi socialisti ne uganjali take demagogije. Za nas je važno samo to: sedaj vemo vsaj pri čem, da smo, kajti prej ni bilo

nobene jasnosti ali si stalen ali ne. Vsak dan so lahko odpovedali. Sedaj je drugo vprašanje, katero je tudi velike važnosti, izvesti v okviru te pogodbe, novo pogodbo z odsekom za mestni autobus-promet; tukaj pa treba še precej dela in truda, da se bo izvedla. Upamo pa, da bodo vsi naši tovariši to razumeli in naše delo v tem pravcu podpirali. Izvedli bomo tudi volitve obratnih zaupnikov. — Šofer.

Zdraviliški uslužbenci

Maribor. V sredo 2. januarja je priredila naša skupina lepo skioptično predavanje o »Japonskih«. Predaval je tovariš tajnik iz Maribora. — Po predavanju se je vršil razgovor o volitvah delavskih obratnih zaupnikov, ter se je sklenilo, da se volitve izvedejo po skrajšanem postopku. Volili bomo dva zaupnika. Tov. tajnik nam je poročal še o raznih drugih organizatoričnih zadevah, nakar se je sestanek v obče zadovoljstvo članov in članic zaključil. — Strežnik.

Oblačilni delavci

Kočevje. Lepo število delavstva, ki se je zbralo na strokovnem shodu dne 6. januarja 1929 v pivovarni, nam je poroč, da se vera delavstva v lastno moč tudi pri nas vedno bolj utrjuje. Kljub temu, a je bil shod dobro obiskan, smo pogledali še celo vrsto naših sotrpinov, ki jim lastna nezavednost in strah pred kapitalizmom brani stopiti na plan za svoje pravice. V skoraj dvehurnem govoru nam je zastopnik centrale tov. Lombardo obrazil namen in pomen ter delo in cilje krščanske socialistične organizacije. Samo tisti delavec, ki živi v popolni otprljenosti in brezbriznosti, bo pričakoval, da bo rešitev prišla sama po sebi. Vsi drugi, ki se količkaj zavedamo svojega položaja, pa smo uverjeni, da je naša rešitev edino v močni in solidarni strokovni organizaciji. Saj nas postopanje kapitalistične reakcije samo v tej veri najbolj utrjuje. Oblastni poslanec tovariš Peterlin je poročal o uspehih, ki jih je dosegel pri upravnem svetu »Tekstiliane«. Da se mora delavstvo danes zadovoljiti le z malenkostmi je zopet vzrok v tem, ker delavstvo ni dovolj močno organizirano. Tovariši, če hočemo sedanje naše bedno življenje zamenjati s človeka vrednim življenjem, potem stopimo takoj na plan, kajti vsak zamujen trenutek nam bo prinesel nove težkoče in novo trpljenje. Naj živi organizirani strokovni boj delavstva!

Celjsko okrožje

Celje. Sporočamo vsem tovarišem in tovarišicam, ki imajo interes za nemški jezik, da se prične v ponedeljek 14. ja-

Atom:

Delausko vprašanje in papeštvo.

Prvo srečanje papeštva z novimi socialnimi idejami in z delavskim vprašanjem, ki je v početku preteklega stoletja tudi med katoličani močno vzniknilo je le malo dobrega obetalo. Pač pa je zvenelo kot nekaka predslutnja bodočih dogodkov, ko je grof Henrik de Saint-Simon v svojem strastnem navdušenju katoliško cerkev spominjal na njeno socialno preteklost in jo pozival, naj znova vzame v roke obnovo sveta. Toda ker ji je istočasno odrekal za to sposobnost in je klical po »novem krščanstvu«, zato je razumljivo, da je bil edini odgovor iz Rima trajen molk.

Potem je prišel Hugo Lammenais.² Toda ne tisti Lammenais, ki je v svoji knjigi: Essais z ognjevitimi besedami pozival svoje sorojake, naj se oklenejo katoliške vere, ampak Lammenais, kot urednik časopisa L'avenir (Bodočnost, v katerem je z verskega stališča dokazoval upravičenost neomejene svobode in enakosti. Prvega Lammenaisa je Rim l. 1824. prijazno in ljubeznivo sprejel, drugega pa je moral papež l. 1832. obsoditi in zavreči njegove zmote. Velike sile novega časa, svoboda in demokracija so prvič trkale na vrata Vatikana. Toda, kakor piše nek francoski pisatelj, njihova dobra in pravična stvar je našla slabega zagovornika. Prestašen je papež Gregor XVI., tihi menih, zapahnil vrata, sanje nove demokratične družbe pod vodstvom papeštva so se razblinile in Lammenais je umrl osamel in nespravljen s cerkvijo.

Pij IX. je zbudil novo upanje. Toda grenka razočaranja l. 1848. so tudi njega mogle navdati le z globokim nezaupanjem do novega časa in do nje-

govih stremeljenj. Socialne ideje so se mu zdele vsled svoje zveze z verskim in političnim prevratom sumljive, kar je bilo čisto razumljivo, saj nihče ni mogel takrat videti zadnji cilj teh idej, ki so bile tedaj še v polnem vrenju. Najprej se je zato odločil, da obsodi očitne politične in socialne zmote v Lyllabu³ t. 1864. in tako zajezi nevarnost, ki bi iz njih mogla nastati za čistost katoliškega nauka. Zidanje nove zgradbe za tem varnim jezmom pa je utrjen vsled napornega dela polnega življenja prepustil svojemu nasledniku.

Bil je Joahim Pecci, nadškof iz Perudže, ki je bil 20. februarja 1878 za papeža, ter si je nadel ime Leon XIII. Hvalili so sodobniki njegovo socialno umevanje že v Beneventu in Perudžu, kjer je deloval preje, zato so upravičeno upali, da bo glede socialnega vprašanja nastal preokret v katoliški cerkvi. In to upanje ni varalo. Prepričan je bil, in to svoje prepričanje je vedno znova poudarjal, da ima vsaka zmeta človeštva v zadnjih stoletjih svoj izvor v napačni miselnosti. Ko je bila filozofija hrbet obrnila krščanstvu, so zatonile tudi vodilne zvezde za delovanje in življenje. Zato je papež Leon XIII. skušal najprej na novo utemeljiti svetovno naziranje človeške družbe in nato šele presnovati tudi socialni red. Ta namen očitno kažejo okrožnice prvih let njegovega papeštva⁴, istočasno pa je stopil v stik z vodilnimi krščanskimi sociologi tedanjega časa.

Med prvimi je bil tu vestminsterski nadškof in kardinal Manning⁵, ki je v sebi združeval močno ljubezen do lastnega naroda z nikdar omahujočo ljubeznijo do ene, univerzalne cerkve. Če ogledujemo njegov nastop za »viteze dela« in za njihovega zagovornika v Severni Ameriki kardinala Gibbonsa in prebiramo njegove socialne spise, tedaj ne moremo prezreti sorodnosti njegovih idej z idejami Leona XIII.

V zvezi pa je bil veliki papež tudi s sociologi na kontinentu, ki so v l. 1884. ustanovljeni »fribur-

ški unije« v Švici združevali v sebi najboljše katoliške sociologe in socialne politike Nemčije, Avstrije, Francije, Švice in tudi Italije. Bila so to leta, ko se je pripravljala velika delavska okrožnica leta 1891., ki jo lahko imenujemo višek socialnega nauka Leona XIII. Že sodobniki so bili prepričani, da je v njej našlo svoje dopolnjenje in potrjenje delo desetletij. Sodelovali so pri njej socialni delavci iz vseh dežel in stanov, ne na zadnjem mestu tudi lajiki: to je pač najlepše na bistvu svetovne cerkve vseh narodov. Vendar pa je v klasičnem jeziku pisani okrožnici neizbrisno vtisnjen pečat jasne in močne osebnosti Leona XIII.⁶

Ta okrožnica ni samo najbolj obširna izmed vseh drugih okrožnic, ampak tvori tudi njihov zaključek. Vse posamezne probleme, ki so bili predmet prejšnjih okrožnic se enkrat povzame in napravi obenem nov korak iz teorije v življenje samo. Zato tudi nobena izmed okrožnic velikega papeža ni napravila tako globokega vtisa in povzročila tolikega gibanja kakor ravno ta. Z enim mahom je ona razjasnila katoliško stališče v socialnem oziru. Po pravici jo imenuje dr. Krek⁷ »magna charta« delavcev. Cela vrsta mož iz vseh katoliških narodov se je jela znanstveno baviti s sociologijo. Tudi na Slovenskem. Še isto leto 1891 je izšel prvi njen prevod na slovenski jezik, ki ga je oskrbel tedanji urednik »Domoljuba«, sedanji stolni prošt, prelat Andrej Kalan. Obenem z njo se je začelo tudi krščansko socialno gibanje na Slovenskem, kakor to pričajo slovenski katoliški shodi, ki so se pričeli naslednje leto 1892.⁸

Delavska okrožnica je in bo ostala vedno aktualna, ker je pisana iz nadčasovnega vidika in oznanja vektorne resnice krščanstva o vedno perečem socialnem vprašanju, zato je prav naredila Jugoslovanska strokovna zveza, da je dala pobudo k novi izdaji okrožnice. Nuditi samo prevod bi bilo za današnje čase premalo, zato spremlja prevod ob markantnejših mestih tudi primerna razlaga.

nuarja nemški tečaj, katerega organizirala kulturno preselni pododsek Delavske zbornice v Celju. Nemški tečaj se bo vršil v Delavski zbornici v Celju, Razlagova ulica 4. Začetek točno ob 8 zvečer. Opozarjamo vse, ki imajo željo in voljo naučiti se kaj koristnega, da pridejo ta večer v Delavsko zbornico in prinesejo seboj zvezek in svinčnik. Vse ostalo se bo zvedelo na tečaju.

Celje. Tajništvo Jugoslovanske strokovne zveze se nahaja sedaj v Delavski zbornici, v svojih novih prostorih. Opozarjamo vse, ki bi se obračali na naše tajništvo v katerikoli zadevi, da se naj od zdaj naprej obračajo na JSZ, Delavska zbornica (to je bivša okoliška ljudska šola), Razlagova ulica, pritličje, levo. Prostor nosi označbo: Tajništvo Jugoslovanske strokovne zveze.

Poselska zveza

Celje. V nedeljo 13. januarja ob 3 popoldne se bo vršil v tajništvu JSZ v Celju, Delavska zbornica, Razlagova ulica, sestanek Poselske zveze. Na sestanku pride referent iz Celja. Vabimo tovarišice, da se sestanka udeležijo polnoštevilno. Pridejo naj tudi one, ki še danes niso pri naši Poselski zvezi.

Cestarji

Maribor. Občni zbor skupine cestarjev se radi raznih zaprek ne vrši na Korški cesti 1, kakor je bilo v zadnji številki »Delavske Pravice« objavljeno, ampak v mali dvorani Zadrugne gospodarske banke na Aleksandrovi cesti 6/I. v Mariboru in sicer ob pol 10 dopoldne. — Odbor.

Delavska zveza

Shodi Delavske zveze, napovedani za 13. in 20. januarja t. l. se zaenkrat ne bodo vršili. Nadaljnja navodila objavimo v »Delavski Pravici«, oziroma s posebnimi dopisi.

Čez hribe in doline...

Paračin, Srbija. Po končani steklarški stavki nas je odšlo lepo število predvsem iz Zagorja delat profite kapitalistom in služiti svoj borni vsakdanji kruh sem v Paračin. V splošnem se čez plače sicer ne moremo prav dosti pritožiti, vendar pa — v tujini smo. Marsikateri od nas bi rajši delal doma v Sloveniji za nižjo plačo. Prav nič se ne moremo živeti v tukajšnje razmere. Vse življenje se vrši tu v kavarnah in gostilnah. Psovanje in popivanje je popolnoma prosto, nimaš pa kraja, kamor si v domačem kraju najrajši šel — cerkve. Tukaj živi več kot 350 katoličanov, pa brez duhovnika in cerkve. Vsak mesec enkrat komaj pride duhovnik iz Niša in to največkrat tako, da niti ne vemo, ker je vselej prepozno razglašeno. Vsaj malo bi se lahko merodajni doma v Sloveniji pobrigali za nas — izgnance. Prav žalostno sliko nudi mladina, ki je že dalj časa tu. Za šolo sicer dobimo sedaj neko učiteljico iz Slovenije, kdo se bo pa brigal za verski pouk? Žalost nas navdaja, ko vidimo, kako smo zapušteni. — Govoriti o tukajšnjih razmerah v kulturnem, socialnem in moralnem pogledu, bi bilo odveč; so — balkanske. Strokovna organizacija je tu samo za steklarje in brusače stekla, drugih delavcev še skoraj ne marajo zraven, ker se kot kvalificirane moči čutijo visoke gospode. Mnogo pomožnih delavcev dela tu po 12 ur in to za 36 do 45 Din. Samo steklarji in brusači stekla delajo po 8 ur, drugi vsi po 9 ur in zaslužijo povprečno po 25 Din. Kar je pa tukaj Srbov, so ali radikalni ali pa socialisti. — Vseh skupaj je organiziranih okoli 300. Prav v zadnjem času pa so se začeli precej hudo pričakati, ker bi radi prevzeli vodstvo zagorski komunisti, potem bo pa itak vedno samo preretanje. Sedaj se pripravljajo volitve obratnih zaupnikov. Kaj bo še novega, vam bomo že poročali. Zaenkrat končamo in želimo vsem našim tovarišem krščanskim socialistom v Sloveniji, posebno zagorskim, prav mnogo uspehov pri delu v novem letu in neupogljive vztrajnosti. — Paračinski krščanski socialisti.

Resnica, ljubezen, miroljubnost, krotkost in dobrotljivost so oblast, ki gospoduje nad vsemi oblastmi. In zreti se pravi boriti se za tako oblast!

—o—

Moči ideje se ne da oceniti!

Stanovanjska beda v Mariboru.

Dajte nam zdravih in našim dohodkom primernih stanovanj. Ta klic se čuje danes vsepovsod in vznemirja ubogo delavsko družino, da je ne zadene križeva pot — deložacija.

Ne smemo trditi, da se v Mariboru letošnje leto ni gradilo, o še mnogo, toda za potrebe hitro se razvijajočega mesta še vse premalo. Gradila je občina z Gosarjevim posojilom in nekateri privatniki. Kje so pa drugi, železnica, država, katerih uslužbenci so vsled svojih malih plač najbolj prizadeti.

Za sestrane, prezebujoče družine v hlevih, kletih, podstrešnih razdrapanih sobicah ni denarja, za ljudi, kateri žrtvujejo svoje sile in moči splošnosti ni zdravih stanovanj, njih otroci so v vlažnih stanovanjih izpostavljeni najhujši bolezni in morili delavstva — jetiki. Take razmere kričijo do neba. Dobiti danes v Mariboru primerno stanovanje je naravnost loterija. S temi ubogimi najemniki delajo hišni gospodarji nečuvno. Danes se je s hišnimi najemniki ustvarila taka strašna korupcija in hladno preračunano odpovedovanje, povišanje dvakrat nad zlato pariteto, da najemniki gledajo s strahom v bodočnost. Kaj bo prinesel zopet 1. maj? Novo trpljenje — novo preganjanje! Družine z otroci mečejo na cesto, samo zato, da dobijo v stanovanje družine brez otrok, ali vzamejo samo samce, pretežna večina pa sploh ne sprejme nikogar, ker to premalo nese. Za stanovanje: kuhinjo in eno sobo se zahteva 600—700 Din mesečne najemnine. Predstavlja si ubogega žel. družinskega očeta s 3 ali 4 otroci. Kder vidi ložirati te uboge ljudi v zasilnih stanovanjih (jahalnic) se

mu nehote stisne od tuge srce. Kam plovemo? Kaj hočemo? Ali je res denar vse, ta mamon, radi katerega morajo delavci in njihove družine pretrpeti toliko gorja. Samo en primer: iz zanesljivih virov sem doznal, da lastnik neke hiše v M. ulici zahteva od stranke predno se vseli 1500 Din naprej, poleg tega pa še mesečno 600—800 Din najemnine in to brez vsake pogodbe, češ jaz vam lahko odpovem, kadar hočem.

Točasno je uradno ugotovljeno, da je v Mariboru praznih 30 stanovanj, katerih lastniki enostavno nočejo za nobeno ceno oddati v najem in so med njimi celo ljudje, o katerih bi človek res še dvomil ali spadajo tja, kjer se sedaj nahajajo. Trgovski, profitorski duh nas je popolnoma omamila vse brez izjeme. — Mnogo gorja in grenkih solza bi se potočilo manj, ako bi ti ljudje imeli vsaj trohico usmiljenja in sočustvovanja.

Pa ne, da bi to delali samo dobro situirani ljudje. Taki, ki so se težko priborili do svoje hišice in so prej na lastnem hrbtu že občutili to gorje, niso nič boljši. Parola hišnih posestnikov je: Navijajmo do skrajnosti, kdor ne plača in ne more plačati naj gre na cesto, saj je tam dovolj prostora.

Pišemo, govorimo, protestiramo, skušamo vsaj delno to grožnjo pošast ublažiti, toda vedno bolj strašno in v kričečih slučajih se nam prikazuje in nam kaže strahovite rane moderne vzgoje, civiliziranega 20. stoletja. — Kristus in Cerkev sta potisnjena iz javnega in zasebnega življenja, mamon — denar — je postal vladar sveta, za katerega je danes človek pripravljen storiti katerikoli zločin. R.

Novi službeni red za oblastne in okrajne cestarie v mariborski oblasti.

V sedanjih časih se rešuje službeno razmerje med delodajalcem in delojemalcem le s kolektivno pogodbo. Taka kolektivna pogodba je tudi novi službeni red za cestarie mariborske oblasti in za okrajni zastop Maribor. V zadnji »Delavski Pravici« smo obljubili, da hočemo novi službeni red s par pripombami objaviti.

V splošnem novi službeni red zadovoljuje prizadete cestarie. Mogoče se bo ta ali oni cestar spodtaknil nad besedo »pomožno« v § 2, po katerem se imenujejo cestarii redno pomožno osebje, najeto za stalno oskrbovanje oblastnih oziroma okrajnih cest in mostov. Glede tega se ne da nič napraviti, ker je tako imenovanje v zmislu prvega odstavka § 3 zakona o zaščiti delavcev.

Ne ugaia pa nam prvi odstavek § 11, ki pravi, da mora cestar delati tudi izven službenih ur, ne da bi bil upravičen zahtevati za to posebnega doplačila. Vremenske neizhode pokvari večkrat ceste in mostove, ki morajo biti v interesu prometa čim prej popravljeni. V takih slučajih morajo cestarii, dve, tri ali več ur čez v § 15 določeni službeni čas delati. V vseh podjetjih in obratih nagajajo čezurno delo, zato mislimo, da isto zaslužijo tudi cestarii za delo, ki je težavnejše od njihovega navadnega in dnevnega dela.

Zadnji odstavek v § 14 bi po našem mnenju lahko izostal. Prepričani smo, da se tak slučaj ne bo nikdar dogodil. Če pa bi se, mislimo, da se bo vsak

dobro premislil, preden bo komu prikrjajal preskrbnino.

Najvažnejši so paragrafi, ki določajo službene prejemke cestarjev. Iz priobčenega službenega reda bo vsak videl, kako se delijo in kako visoki so prejemki. Za mlajše, na novo v službo sprejete cestarie bodo službeni prejemki manjši kot do sedaj, pravilno pa je stopnjevanje plače po službenih letih in po tem dobijo starejši cestarii 100—200 Din mesečno kot do sedaj, kar je gotovo lepa pridobitev. Rodbinske doklade pa se nam zdijo odločno prenizke. Ne bomo te trditve čisto nič utemeljevali, ker življenje govori več kot preveč.

Omeniti moramo še dve točki novega službenega reda, to so dopusti in starostna preskrbnina. Do sedaj niso imeli cestarii nikakega dopusta. Sedaj pa bodo imeli do 15 let službe 8 dni in po 15. letih 14 dni plačanega dopusta, kar je brezdvomno pridobitev za cestarie. Pridobitev pa je tudi starostna preskrbnina. Res da ta starostna preskrbnina ni posebno visoka, vsekakor pa je s tem napravljen prvi korak pri tem tako važnem vprašanju, ki gotovo muči marsikatero delavca: »Kaj bo z menoj na stara leta?«

Kakor že rečeno, novi službeni red v splošnem zadovoljuje; nekateri nedostaki se bodo še gotovo izboljšali v prid cestarjev. Priporočamo, da ta službeni red sprejmejo tudi drugi okrajni zastopi v mariborski oblasti.

Tedenske novice.

»Delavsko vprašanje in papeštvo« — pod tem naslovom prinašamo danes v podlistku uvod k prestavi znamenite okrožnice papeža Leona XIII. »Rerum novarum«, ki jo bo prinašala »Del. Pravica«. Prestavljeno okrožnico velikega papeža o socialnem vprašanju bo pozneje »Delavska založba« izdala v posebni knjižici.

Pri Javni borzi dela v Ljubljani je delo na razpolago: moškim: 30 navadnim delavcem, 1 krojaškemu pomočniku, 1 jetniškemu pazniku, 4 soboslikarjem, 1 električarju, 1 gateristu, 2 žagarjem za na venecijanko, 9 vajencem; ženskam: 2 kuharicami, 1 orožn. kuharici, 1 služkinji za izven, 1 restavr. kuharici.

Pri javni borzi dela v Mariboru je ponujeno delo moškim: 3 hlapcem, 4 vini-

čarjem, 5 mizarjem, 1 sodarju, 1 električarju, 4 vrtnarjem, 1 kovaču, 4 čevljarjem, 1 mesarju, 1 trg. pomočniku, 4 črkoslikarjem, 2 strojnikom, 1 peku. Vajencem: pekovski, čevljarske, slikarske, tapetniške, kolarske in mizarske obrti. Ženskam: 6 kmečkim deklam, 1 šteparici gornjih delov čevljev, 3 šiviljam za perilo, 2 natakarcami, 3 tovarn. delavkam, 1 trg. poslovođkinji, 1 trg. pomočnici, 1 tekačici, 12 služkinjam, 8 kuharicami, 2 varuškami, 2 postrežnicami, 2 gospodinjami, 1 gospodinji v župnišče, 2 raznašalkama romanov, 1 kuharici k financarjem, 1 perici, 3 šivilj. vajenkam.

Pri javni borzi dela v Celju je delo na razpolago: 8 hlapcem, 37 rudarjem, 1 teraserju, 4 ključavničarjem, 2 kleparjema, 3 strugarjem, 5 električarjem, 4 kotlarjem, 5 mizarjem, 1 obratovodji za žago, 1 peku, 1 črevarju, 1 klobasicarju, 1 hotelskemu kuharju, 2 pikoloma, 2 kurjačema, 2 strojnikoma, 1 vinskemu

potniku, 17 delavcem, 2 risarjem, 18 vajencem. Ženskam: 4 deklam, 4 pletiljam, 1 šteparici, 1 likarici, 2 pericama, 3 hotelskim kuharicami, 4 natakarcami, 4 hotelskim sobaricami, 28 kuharicami, sobaricami in služkinjam.

Knjižnica delavske zbornice v Ljubljani je v decembru mesecu izposodila 1811 obiskovalcem 3.798 knjig, od teh 1.703 slovenske, 1.814 nemških, 263 hrvatskih, 16 francoskih in 2 ruski, odnosno 537 znanstvenih in 3.261 leposlovnih. Vpisalo se je 133 novih članov. Agitirajte med onimi, ki še ne obiskujejo knjižnice, da postanejo njeni redni člani!

Čevljarski pomočnik, vajen vseh v to stroko spadajočih del, dobi dober zaslužek v Paračinu v Srbiji pri delodajalcu-Slovencu. Poizve se v pisarni Jugoslov. strok. zveze, Miklošičeva cesta.

Delavska založba

vljudno prosi, da vsi zamudni plačniki za koledarček takoj pošljejo denar. Poslali smo že po dvakrat opozorilo, pa jih je še nekaj, ki se kar nič ne zmenijo. Kakor nam je neprijetno in razumemo težak položaj posameznih tovarišev, vendar verujemo v navdušenje in požrtvovalnost ter delavsko zavest ter smo prepričani, da bo ta poziv povsem zadostoval in da bo Delavska založba račune o koledarčku lahko takoj zaključila.

Krekova družina.

Centrala. Zbor družin ljubljanske krajine se bo vršil 27. januarja 1929 ob 10. uri dopoldne v prostorih C. K. D. v Delavski zbornici. Dnevni red: 1. Poročilo zastopnikov družin; 2. organizatorično delo; 3. prosvetno delo; 4. »Ogenj«; 5. ženska organizacija; 6. Borci; 7. naše delo na ven; 8. slučajnosti. — Vsako družino zastopa po en zastopnik. Poročajte o vseh področjih dela v družini (fantje, dekleta, Borci).

Arabska legenda.

Mojzes je potoval po puščavi ter prišel k čredi, kjer je zasiljal, kako pastir moli k Bogu. Tako je molil pastir: »O moj Bog! O, da bi mogel priti k Tebi, da bi mogel postati Tvoj suženj. S kolikim veseljem bi Ti sezul čevlje, umival bi Ti noge, jih poljubil, lase bi Ti česal, Tvoje obleke bi pral, Tvoje stancvanje bi pospravljajal in mleka bi Ti nosil od črede! Po Tebi hrepeni moje srce!«

Ko je Mojzes slišal te besede je bil jezen na pastirja ter mu je rekel: »Ti grešnik, Bog vendar nima telesa, on nima ne obleke, ne stanovanja, ne služabnikov. Grdo govoriš!«

In srce pastirja je bilo žalostno. Ni si mogel predstavljati kakega bitja brez telesne oblike in brez telesnih potreb. Ni mogel več moliti k Bogu in mu služiti in tako je prišel obupavati.

Todaj pa je rekel Gospod Mojzesu: »Zakaj si mi prestrašil mojega zvestega služabnika? Vsak človek ima svoje telo in tudi svoj način govorice. Kar za to ni lepo, je za drugega dobro. Kar je za te strup, je za drugega sladek med. Besede same še ne pomenijo nič. Jaz gledam onemu, ki se name obrača, v srce!«

Premaihna ubožnica.

V Florenci je nek trgovec taklo obogatel, da je francoskemu kralju Francu I. ponudil 500.000 zlatnikov posojila. Hotel je svoje ime proslaviti ter v Lyonu zgraditi veliko ubožnico. Da bi stvar lepše lahko izpeljal, je povabil nekaj svojih prijateljev, da bi povedali svoje mnenje. Naj sedaj se upoštevajo pametni nasveti in predlogi, dokler je čas. Med drugimi je povabil tudi nekega Nikolaja Saltereka, ki je bil tudi iz Florence doma ter se je razumel na stavbarstvo. Razložil mu je svoje načrte, nakaar ga je vprašal, kaj misli on. »Vse mi dopade, samo nekaj ne,« je ta rekel. »In kaj je to?« ga je vprašal bogati trgovec. »Zdi se mi, da bo vse to premajhno!« — »Kaj pravite? Saj vidite, kako je vse velikansko zamišljeno in prostorno!« — »Sicer je res vse obširno in veliko,« je odvrnil Salterek, »če bodo pa vsi oni hoteli notri, ki ste jih vi oropali in spravili na be-raško palico, potem sem prepričan, da bo poslopje pretesno in ne bo niti za polovico teh revežev prostora v njem.«

Misli.

Nasprotje med krščanstvom in socializmom se začne tam, kjer je socializem v boju proti kapitalizmu na pol poti omagal, ko je vsa ateistična (brezbožna) naziranja o svetu od kapitalizma enostavno prevzel.

Dekan dr. Kiefl v knjigi »Socializem in religija«.

Iz gorenjih besed pa tudi jasno vidimo drugo resnico, da namreč ne smemo s kapitalizmom sklepati nikakih kompromisov, da ne bi pri tem zagrešili izdaje nad krščanstvom.

—o—

Za kratek čas.

V šoli. Učenec sosedu: »Ti, naš učitelj je pa velik osel.« — Učitelj, ki je ravno izpraševal: »No, le na glas povej in pogumno, saj imaš morda prav!«

Izdal se je. Gospa, kateri je mož-lovec prinesel dva zajca z nedeljskega lova: »Ti, enega bom pa dala sestri.« — Mož: »Ja, kaj pa še! Sestra naj si ga kar sama kupi!«

V vlaku. Stara dama, ki ni mogla prenašati tobakovega dima, reče kadilcu: »Čujte, gospod, kaj pa držite cigareto ne. prestando v ustih?« — Kadilec: »Ker si je v nos ne morem zatakiniti.«

Pregled domače naloge. Oče povpraša sina: »Janez, si že spisal naloge? Ali si jo napravil kaj bolje kot zadnjič?« — Sin: »Sem, oče; saj mi je Maček pokazal, kako naj pišem.« — Oče srdito: »Ti bom že pokazal mačka, ti smrkolin ti! Sedaj se boš pa še norčeval!« in ga prime prav krepko za uho. Sin pa med jokom hiti: »Oče, pa vprašajte gospoda učitelja, če se ne piše moj sošolec Maček!«

Mussolini in osemurnik. Mussolini je na nekem zborovanju fašistovskih strokovnih organizacij (drugih v Italiji ni!) izjavil, da ni mogoče misliti na to, da bi v dognednem času bilo mogoče misliti na vpejavo osemurnega delavnika. Jasno je, da Mussolini ne more več zagovarjati tega, kar je kot bivši socialni demokrat še lahko.

Pridobivajte novih naročnikov!

Pridobivaj novih članov za Jugoslovansko strok. zvezo!

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1353,5 Din, za 100 avstr. šilingov 799,6 Din, za 1 dolar 56,70 Din, za 100 francoskih frankov 221,50, za 100 češkoslovaških kron 168,50 Din, za 100 lir 297 Din.

Vsem tovarišem

se priporoča restavracija

„Liublanski dvor“

Lokali za seje in sestanke brezplačno na razpolago.

Upravni odbor, ravnanstvo Javne borze v Ljubljani javlja tužno vest, da je 4. januarja 1929 preminul njen vestni uradnik, gospod

Valentin Komavli

šef ekspositure Javne borze dela v Celju

Rogreb zaslužnega pokojnika se je vršil v nedeljo, dne 6. januarja 1929 ob 15 iz hiše žalosti, Razlagova ulica števil. 5 na celjsko okoliško pokopališče.

Upravni odbor in ravnateljstvo Javne borze dela ohrani svojemu sotrudniku spomin.

Ljubljana, dne 5. januarja 1929.

Upravni odbor in ravnateljstvo Javne borze dela v Ljubljani.

Usnjarska in čevljarska zadruga „RUNO“ r. z. z o. z. v Trzinu

Izdeluje vsakovrstne ovčje in kozje kože, kakor tudi barvano usnje za površnike

Postrežba točna.

Cene solidne.

Kako gospodarite najbolje? Kako se zaščitite najuspešneje? Kako si prihranite vsako leto 3% Vaših izdatkov?

ČE STE ČLAN IN OBENEM ODJEMALEC PRI

I. delavskem konzumnem društvu v Ljubljani r. z. z o. z.

Pisarna: Kongresni trg št. 2

Ustanovljena 1895

Telefon 2255, 2855

ki ima danes preko 10.000 rednih članov in 29 prodajalen po vsej Sloveniji. Zadruga ima do danes sledeče oddelke: specerijski, kolonijalni, manufakturni in galanterijski in je vsled tega v slanu ugoditi vsem željam in potrebam svojih članov.

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kuret

Pred krčmami »Pri lepem solncu«, »Pri mojem veselju«, »Pri Robinzonu« so piveci pod brajdami cvetočih glicinij dvigali kozarce in jih moleli proti čolnu, ki so bili v njem ribič in obe preprosti dekleti...

Neznanci so vas torej pozdravljali, o reveži, ki ste pluli mimo! Prav tako! Njih dvignjeni kozarci, njih vzkliki, njih nemo hrepenenje so slavili kmete, od koder ste prihajali, čast reke, koder ste pluli, lepoto večera, — sen, ki so ga doumevali med vami... Saj so bili kot vi bitja dela, ki se imajo dobro le en dan v tednu in ki vedo, kako sladko, kadar se vračajo iz širin polja mladi ljudje, ki so vsi žalostni, ker so se nasmejali in ker vidijo, da da numira... Kako skrivnostno znamenje pač nosijo oni, ki ljubijo, da se duša ob njih že od daleč zgane in jih spozna, pa čeprav nam ni do njih in jih še prav zapazimo ne, pa čeprav je srečanje bežno ali so celo že mimo?...

Dolgi Etienne, ki je bil poševno zaokrenil krnilo, da je zarezalo v tok, je usmeril čoln na desno po Loirinem rokavu, ki gre skozi sredino mesta in teče pod Bouffayskim gradom. Hiše, kolodvor, fabrike so stale ob prekopu. Vroč prah se je dvigal in se rožnato barval v višini, kjer je nad griči in strehami solnce srečavalo oblak, kakršnega mu je pošiljala zbita in obrabljena zemlja v višino. Veslač je krmaril stoje. Ni več sanjaril. Morda samo še prav na dnu srca, tako da ni bilo videti. Iskal je, kje bi pristal. Nabrežja so bila temna in voda je drla. Moral se je pognati naprej, da je zagrabil za železen obroč, ki je nanj v naglici privezal vrh. Suneč je čoln kgnil. Henrietta je plašno vzkriknila. A še preden je izgubila ravnotežje, jo je dolgi Etienne zagrabil, objel in dvignil ter jo postavil na suho, na granitni rob, kjer se je voda penila kakor olje, ki vre. Zadenski je stopila navzgor in pomolela roko še Mariji, ki je izstopala. On jo je pogledal od vrha do tal in ji rekel s prosečim glasom:

»Gospodična Henrietta, rad bi vas popeljal do morja. Prekratko je bilo do semkaj!«

Odgovorila mu je in mu roko pomolila. On je vroče stisnil to delavno, prijateljsko ročico.

»Hvala, Etienne! Hvala, gospod!«

Ko sta napravili deset korakov po strmim nabrežju, sta zagledali čoln, ki se je bil pognal nazaj v sredino toka, in Etienne, ki je sedel poleg Geravsja. Oba sta bila sklonjena nad veslom in sta veslala z vso močjo, da bi dospela še pred temno nočjo do koč na manjškem travniku.

Etienne ni bil več vesel. Med njima in med njim so bile že gručice drugih ljudi, bil je prah, ki se je dvigal, bila je noč in pozabljenje. Vez je bila pretrgana. Teža tega mrtvega srečnega dne je ležala ribiču na duši, ko je plul po reki navzgor. Dekleta pa sta lahno stopali po ulicah, kjer so se nedeljski ljudje mešali med sabo kakor dim. Marija se je spet oveselila, ko se je čutila v dotiku z množico, katere kakršenkoli del je bila vsekakor. Marija pa se je bila umirila, ko se je radostno spominjala jutra, popoldneva in tega večera, ki je že umiral.

»Prav kmetiški so, ti vaši prijatelji Loutrelovi,« je rekla Marija.

»Malo že. A tako dobre duše! Jaz samo to vidim na njih.«

Globoke črne oči so se vpraševaje zazrle v obraz modistke, ki je stopala dalje in je imela oči uprte v prvo zvezdo, ki se je bila prikazala vrhu gričevja. Marija se je zbalala, da jo je užalila. Prijela jo je za roko in jo gredoč stisnila k sebi:

»Povejte, ali niste hudi?«

Zatopljen v svoj sen je Henrietta odgovorila:

»Zakaj huda?«

»Ker si nisva nič enaki. Pa vas kljub temu ljubim.«

Nadaljevala je živahno, skoraj da strastno:

»Hotela bi biti vaša prijateljica! Nisem bogve kaj vredna. Sitnosti vam bom delala, to je gotovo. A ljubim vas. Ali mi hočete biti prijateljica?«

To pot je Henrietta prekinila svoj sen in rekla tiho:

»Rada, Marija.«

»Povedala vam bom vse. Pokregali me boste, kadar česa ne bom storila prav. Poskusila bom, da se poboljšam.«

Oči so se jima srečale. Po naravi sta si bili različni, pa sta bili vendar zadovoljni obe, da čujeta besedi, ki si ju povesta s pogledom in besedo, ki ju skrivaj radostita in eno i drugo: »Ljubite me!«

V tem trenutku je privihral izza vogala ene izmed tistih slepih ulic, ki se spuščajo na nabrežje, nekaj korakov pred Henrietto mlad moški, jo spoznal in vzkliknil:

»Ti si? Res, kdo bi si bil mislil!«

Antoine Madiot, meščansko oblečen v celo sivkasto obleko s trdim klobukom iste barve, je ostal delavec s svojo kričečo rdečo kravato, z rokami, ki so jim mesto rokavice služili železni opilki, ki so se mu bili zajedli v kožo, in z nestanovitnim obrazom, ki povsod in v vsem iskal samo ugodne prilike. Njegova kunasta glava, od vročice izpita lica, ozke prsi, ki je bil radi njih že enkrat zavržen na naboru, so pričali o nerednem življenju. Morda bi jo bil odkuril dalje po svoji navadi po tej vsakdanji besedi, ki jo je bil vrgel sestri, da ni zapazil poleg nje druge delavke z ovratnikom iz surovega blaga in s tako velikimi očmi, ki je v njih polahno zamirala jedva skončana prošnja: »Ljubite me!«

»Sprehajate se v družini? Čudno, da te nisem srečal ob tej uri z očetom Madiotjem!«

»Ena izmed mojih tovarišic iz delavnice!« je odgovorila Henrietta. »Vračava se iz Mauves.«

»Saj smem pospremiti konček poti dvoje lepih deklet kot sta vedve? — Razen, če gospodični ni všeč?« je dodal, med tem ko je Marija skomizgnila z rameni. Zdelo se ji je dobro, a reči si ni upala ničesar.

Stopil je k Henrietti ob levo stran in pripovedoval vedno s kretljivo delavca, ki se svoje duhovitosti zaveda, o prepiru, ki sta ga imela sinoči z gospodarjem radi nekega ponesrečenega komada, in še, kako je pripravil gospodarja, da se je razkačil in priznal krivdo vpricho njegovih tovarišev.

»Da si videla stare mehanike,« je dejal, »ki so iztezali vratove, ko so me gledali, in si žvečili brke, ko da bi mi hoteli reči: »Le daj ga, golobradec, le! Prav imaš!« Oči so jim žarele, bogme, da je res. Oni drugi pa je dal rep med noge, — saj je imel štrajk lani še radi manjše stvari. Ko je sedem odzvonilo, so me pri vratih vsi obstopili in mi čestitali. Ena samo beseda bi bil znil, pa bi bilo.«

Marija je poslušala, on pa se je včasih sklanjal, da bi videl na ono stran Henriette, ki je zaničljivo poslušala to običajno bahaštvo. Pogledoval je Marijo, ki je bila docela iz ljudstva in je tako slastno srkala sovraštvo. Uganil je to po instinktu, čeprav ji je pogled blodil po jamborih negibnih ladij ob kraju prekopa.